

תורכמניה: השמש שלחה את קרניה האחרונות, וירושלים טבעה בים של זהב שהלך והקריר, הלך והחשיך.

הנה אני כבר משנה את מילותיך, אבל בעברית. וגם פונטיס פילאטוס מופיע באותו מישפט שאינני זוכר במדויק, אבל זוכר.

הקשת" הוא שם הפרק שהוא מוכה אותנו בו (באפיריון)?

— מדוע, מדוע, מדוע הגעגוע? באמת צחוק אתה עושה לנו בשאלותיך הנאיביות. — מטעמים מדעיים טהורים, כמוכן, ועל אובייקטיביות צרופה ועל טלית שכולה

פרידה מאשחאבד: אמיל חביבי צופה ברוקדים

והנה גם הטרויקה מוכנה ויוצאת לדרך ורק שמה שונה במקצת Austrian Airlines.

חיפה, יוני 1989

מנגד

למצטיינים בלבד

דבר מוזר קרה באפיריון האחרון. מוזר, אבל לא לגמרי בלתי־צפוי. בתנאים היסתיים כוונים שלנו, כמוכן. נראה כי מידוענו אילן שיינפלד או שרהנאה בלשון עבר, שופרא וסופרא ואקדמיקון אפויילמחצה כבר, כתב מה שמתקרא עבורת־גמר בחוג לספרות עב" רית באוניברסיטת תל־אביב, בהנחיית הפרו־ פסור נורית גוברין, אקדמיקונית אפויה לכל דבר. עכשיו אף הכותב להודיענו כי חיבורו וכה כמה שמתקרא פרס מטעם קרן רב סוף. והכתב כמה שמתקרא פרס מטעם קרן רב סוף.

עד כאן הכל סביר ומסתבר — וגם הרי תרועה מובנת. מכל מקום, למי שמכיר שופרי דסופרי ממין זה. האם שכחנו כבר, בעונותינו הרבים, את סירטי טרוני?

אבל מכאן ואילך מסתבכים הרברים. מתברר שהחיבור דגן עוסק בכתבי־העת יובני שאותו מכנה המחבר, ברוב תושייה ורוב מוזי מה, "במת־ארעי מעוררת ומצליפה בין כית ביהעת הספרותיים של שנות ה־60." אבל כשהוא מפרסם פרק מתוך הני מחקרציק די שופרא הוא מפרסם דווקא... ריאיון שערך עם אהרון אמיר, עורך קשוח. אף היא מנותחת ערו.

כל כך למה? מכוון שבמרוצת מחקרו (מרוצה היא מלה מתאימה בהקשרים ממין זה) על יובני גילה הבר־אורייני המצטיין שלנו, ל־ בריו, כי "כתבי־העת המרכזי באותן שנים לא היה יובני." אלא כתבי־העת קשוח.

הגינתי, לא כן, ווטסון קשישא? מתבקשת רק השאלה, אם גילה מה שגילה שגילה, מדוע זה לא הניח לאותה בימת ארעי מעוררת ומצליפה והלך אצל בימת־הקבע המרכזית שלאיה הוא חש געגוע כה עז (הגעגוע אל

איזה וזויר ואיזה עורב. מחשכים, ידירי, מחשכים.

ש. שופרא

ספרים

ילדי ארבת

ילדי ארבת
אנאטולי ריבוקוב
מרוסית: צבי ארד
הוצאת זמורה, ביתן

מי שהתבגר בארץ בשנות מילחמת־העולם השנייה ומעט אחריה, גדל על תפריט של ספרים רוסיים כמו הנוודיה הצעירה, כיצד נחשלה הפלדה וכמוכן אנשי פאנפילוב: — אלה היו ספרים לא־טובים מבחינה ספרדית, אבל מצויינים לנוער מתבגר שחור הדי פתקות ואידיאליים. מבט לאחור, הם אפילו לא היו שיקיים — כמוכן של אידיאליזציה של תנאים שבהם התרחשו באמת דברים איומים. הם פשוט הראו רק חלק מהמציאות. וזה היה החלק שעליו היה קונסנזוס לאומי, ואפילו בינלאומי. הפלת מיסטר עריץ ורקוב. ניסיון להצמיד אומה מפגרת קדימה למאה ה־20 (חשמל־חשמל־חשמל), וכמוכן המילחמה בנאצים. סטאלינגראד היתה יותר מקוניסנוס. היא היתה מיתוס.

ואכן, בשנת 1944, בחזית מינסק, מסתיים הספר ילדי ארבת כאחות לוחמים של צעירים שטיהורי סטאלין הפרידו ביניהם. האחד הפך להיות אפאראטצ'יק (איש מנגנון) פעיל ב־ צ'קא הירוע לשימצה (קודמו של פקוב). ואילו השני, האידיאליסטי־הקומוניסט התימים, הוגלה לסיביר בגלל מעשה שטות ותכי כים שהתגלו הרחק מעל לראשו ובלי ידי עתו.

הוא — סיביר־א־פ־פלאות. אפילו אחרי המים האפלים, אפילו אחרי כל המידע על הגולאגים והמחנות, אין ריבוקוב מסוגל לתאר את מטע האסירים — עימו הוא מודה — לסיביר, אלא כמסע אל ארץ קסומה. הנוף, האנשים, הנוליס־המתישבים, כל זה מוזיר אותנו לסיפרי הילדות על ארץ הצ'וקצ'ים. אל מיפרע בודד מלבין באופק של קאטאיב. אפילו נוכח הטירוף, אפילו מתוך הייאוש וחור־ ס־היכוכלת להבין כיצד עשוי אדם, ומסוגלת אומה שלמה להיקלע לזוועה כזאת — אין הסופר הרוסי יכול שלא לתאר באהבה רבה את נופיה הפראיים והמפחידים של מולדתו, כמו היו הדבר היפה ביותר בעולם.

זה אינו ספר טוב. הפרקים על סטאלין, שנראה כי הם שהפכו אותו לרבי־מכר בברית־ המועצות אחרי 30 שנות איסור על הרפסותם, הם הגרועים בספר ונראים כשחולים באופן מלאכותי בעלייה. ילדי ארבת הוא גם ספר נאיבי מאוד. ספק אם היה זוכה להדים כאלה בישראל וברחבי העולם לולא סימל בעיני רבים את רוח הגלאסנוסט.

אבל מי שרוצה לחזור, ולוא לרגע, ולוא במחיר קריאת ספר בינוני, לחוויית גיל־עור־ רים נשכה ונבגד, בוודאי ייהנה ממנו. כמוני.

ר.ה.

ספר לימות החורף

אהרון אפלפלד
קאטרניה
הוצאת כתר

אהרון אפלפלד סוגר מעגל. הוא חוזר לנופים של ספריו הראשונים, הניא הפורה. עננים נופים היא או ארבעים של ילד יהודי נרדף — הסתיו כאן ממצה את הכליה האיסית המחלחלת כולף במרובים — "קאטרניה מתרחש באותו נוף עצמו. איכרה רותנית חוזרת אל כפרה אחרי 60 שנה. עכ" שיו אני יודעת, האור הוא שמשך אותי חזרה. איוז צחות, אלוהים".

אותה איכרה פוטה עשתה דרך מקבילה

לדרכם של גיבורי אפלפלד היהודים. היא עונה את כפרה לפני המלחמה, עברה אצל היהודים, התקשרה אליהם, נקרתת תדיר בין לרכות ולשקט שמצאה בקרב מישפחות היהודים. היא נוכחת בפוגרומים ה־לא־מתוכנני נים", היא יולדת בן לגבר יהודי ומלה אותו. הילד נרצח בידי סיכור מבני עמה והיא רוצה חת את הגבר.

מילחמת־העולם עוברת עליה בבית־הכ" לא. 40 שנה ככלא וביתניים נוסעות הרכבות בלילה סמוך לכילאה, והיהודים נעלמים מן העולם. כשהיא חוזרת לכפרה, אישה זקנה ותימהונית, רק הנוף שאפף את אפלפלד הילד באדים אפלים שעלו מן הכיצות, מנחם אותה.

האם נטש אפלפלד את מיכות האור ואף את ההתפייסות המסיימת עם עברו שבסיפרו חור הפלאות ובספריו האחרונים, והוא חוזר עם קאטרניה אל מחוות לידותיו? האם הוא מנסה לפייס בין עולם הקסם הבורגני שממנו נקרע בתור ילד לבין הכפר הרותני שהוציא מתור הפלאות אל חיי חיה נרדפת ביערות? ככל ספריו של אפלפלד, זהו ספר קשה ומריר. אפילו מעט הנחמה שמוצאת קאטרניה בדת ובטבע אינה שלמה. זה אינו ספר לחוד־ שי הקייץ החמים ליד בריכות־השחיה. שימי רו אותו לימות הסתיו והחורף. אפילו האור שקאטרניה נוגעת בו הוא אור כואב. מיכות אור.

רעיה הרניק

ערבים בתל־אביב

אות אזהרה

ארוך

היכן היו המשוררים התל־אביביים, כולם יחדיו וכל אחד לחור, בערב־הקריאה שנערך השבוע לכבוד ובנוכחות ואלריו מאגרלי, המי שורה האיטלקי הצעיר, המבקר כאן בימים אלה.

אפשר לומר בביתחה, שאחת הסיבות ש־ הניעוהו לבקר בישראל קשורה בהשתתפותו בערב־הקריאה שנערך לכבודו — ולכבודו — ביומתו ובסיועו של מכוון־התרבות האי־טלקי בתל־אביב.

והנה מתברר כי אין עניין ואין נוכחות, ולוא ייצוגית בלבד, מצד האינטליגנציה המ־קומית ואין גם אחד ממשורריו, ששירת איטליה אינה משה מדל שפתייהם או משפ־ תותיהם הדלות כל היום...

ניתן להעלות ניחושים שונים בקשר להיעדרות זו. האמנם עוסקים משורריו, לפחות אלה מהם שזה בני גילו של האורח, כנבירה ברחבי הכיצות שיצרו לעצמם? האם אין משורר כסדר גודל של מאגרלי הולם את שיעור־קומתם או השיגידים שלהם? ואולי לא הגיע שימעו ושימעה של תרבות איטליה לאוונם האגינה והסלקטיבית?

כך או כך, ההיעדרות המאסיבית הותירה מישקעים קשים. אני אישית חשתי בכושה בשיכתי שם אל מול פניו של אחד מנציגי המיטב שבשירת איטליה הצעירה. מסכיב לא הבחנתי אלא בפניהם הקשוחות למחצה של בני ה־50 פלוס שאיכלסו את האולם הריק למדי.

תופעות ממין אלה מעוררות בי שוב ושוב את השאלה: היכן בעצם אני חיה? מהו המקום הזה שבו אני מעבירה את מיטב שנותי, ומיהם אנשים אלה סביבי?

אם כך ימשיך רור צעירי המשוררים. לש־ כון לברד" ככנופיותיו ובמריבותיו הטרתי גיות, כיצד יעלה בידיהם. לצרוף את דמות ריוקני שהשט? שהי משוררים אמורים לצ־ ייר את פניה של ההווייה שבה הם חיים. כפולחן ציפורניים הוורודות או אחוריהם הארדמרים הפרטיים — אין די.

נעמי הרירוק